

Z Napoleonem i przeciw niemu Für, mit und gegen Napoleon

Der Beginn der Befreiungskriege

Die Niederlage Napoleons 1812 in Russland ermutigte das preußische Volk, sich gegen dessen Fremdherrschaft aufzulehnen. Am 30. Dezember 1812 handelte der preußische General Ludwig Graf Yorck von Wartenburg (1759 – 1830) ohne Zustimmung König Friedrich Wilhelm III. einen Waffenstillstand mit den Russen aus. In der Konvention von Tauroggen erklärte Yorck die Neutralität seines Corps, das sich damit aus dem französischen Heeresverband löste. Dieser mutige Schritt gab das Signal zur Erhebung gegen Napoleon.

Um sich dem Zugriff der Franzosen zu entziehen, hatte Friedrich Wilhelm III. bereits am 22. Januar 1813 seinen Regierungssitz von Berlin nach Breslau verlegt. Wenig später erfolgten der Appell zur Bildung freiwilliger Jägerinheiten und die Einführung der allgemeinen Wehrpflicht. Der lange zaudernde preußische König schloss am 28. Februar 1813 eine Vereinbarung mit Russland. Diese sah den Kampf der beiden Staaten bis zum Sieg über Napoleon und die Wiederherstellung Preußens in den Grenzen von 1805 vor. Am 16. März schließlich erklärte Preußen Frankreich den Krieg. Am darauf folgenden Tag erließ König Friedrich Wilhelm III. den Aufruf „An mein Volk“. Darin rechtfertigte er den Krieg gegen Napoleon und zugleich auch sein Zögern diesen zu beginnen. Seine Erklärung verband er mit der Aufforderung, den Krieg mit Gottvertrauen, Mut, Ausdauer und Opferbereitschaft zu unterstützen. Nie zuvor hatte sich ein preußischer König in dieser Weise an sein Volk gewandt. Die Wirkung des Appells, der nach der Phase der Stagnation und Entmutigung die emotionalen Kräfte der Bevölkerung mobilisierte, blieb nicht aus: In allen Bevölkerungskreisen zeigte sich eine überwältigende Spendenbereitschaft und eine große Zahl Freiwilliger schloss sich den Freikorps an.

Trotz seiner großen Verluste konnte Napoleon den Verbündeten eine Armee von fast 500.000 Mann entgegenstellen. Das reformierte preußische Heer hatte aber inzwischen an Schlagkraft gewonnen und war den Truppen Napoleons gewachsen. Dennoch unterlagen die Verbündeten in den beiden Schlachten bei Großgörschen und Bautzen und traten den Rückzug nach Schlesien an. Grund für die Niederlage waren eine schlechte Kommandoführung und Unstimmigkeiten über das weitere militärische Vorgehen. Dies führte zu einer ernsthaften Koalitionskrise. Währenddessen kämpfte Napoleon gegen eine nachlassende Disziplin seiner Soldaten und den Mangel an fähigen Rekruten.

Beide Seiten hatten ein Interesse an einer Ruhepause und unterzeichneten am 4. Juni 1813 in Pläswitz einen bis Ende Juli andauernden Waffenstillstand.

Początek wojen wyzwoleniczych

Klęska Napoleona w 1812 roku w Rosji zachęciła naród niemiecki do przeciwstawienia się obcemu panowaniu. 30 grudnia 1812 roku pruski generał Ludwig hrabia Yorck von Wartenburg (1759 – 1830) wynegocjował bez zgody króla Fryderyka Wilhelma III zawieszenie broni z Rosją. Podczas konwencji w Taurogach Yorck ogłosił neutralność swojego korpusu, który tym samym uwolnił się od francuskiego zwierzchnictwa wojskowego. Ten odważny krok dał sygnał do wystąpienia przeciwko Napoleonowi.

Chcąc uniknąć interwencji Francuzów, już 22 stycznia 1813 roku Fryderyk Wilhelm III przeniósł siedzibę swego rządu z Berlina do Wrocławia. Niedługo potem nastąpiło ogłoszenie apelu o tworzenie ochotniczych oddziałów jeźdźców oraz wprowadzenie powszechnego obowiązku służby wojskowej. Długo wahający się król Prus zawarł 28 lutego 1813 roku porozumienie z Rosją. Przewidywało ono walkę obu państw aż do zwycięstwa nad Napoleonem oraz restaurację Prus w granicach z 1805 roku. Wreszcie 16 marca Prusy wypowiedziały wojnę Francji. Następnego dnia król Fryderyk Wilhelm III wydał odezwę „Do mego ludu”. Uzasadniał w niej wojnę przeciwko Napoleonowi, a jednocześnie usprawiedliwiał również swoje zwleknięcie z jej rozpoczęciem. Wyjaśnienia te połączył z wezwaniem o wspieranie wojny ufnością w Bogu, odwagą, wytrwałością i gotowością do ponoszenia ofiar. Jeszcze nigdy dotąd król pruski nie zwracał się w ten sposób do swoich poddanych. Skutek apelu, który po okresie stagnacji i zniechęcenia zmobilizował duchowe siły narodu, był bardzo pozytywny: wśród wszystkich kręgów społeczeństwa zapanowała ogromna gotowość do ofiarowywania datków, a duża liczba ochotników przyłączyła się do formacji paramilitarnych.

Mimo swoich olbrzymich strat Napoleon mógł jeszcze przeciwstawić sprzymierzonym armię liczącą prawie pół miliona żołnierzy. Zreformowane wojska pruskie w międzyczasie bardzo jednak zyskały na sile uderzenia i w niczym nie ustępowały oddziałom francuskim. Niemniej jednak wojska sprzymierzonych uległy Francuzom w bitwach pod Großgörschen oraz Budziszynem i wycofały się na Śląsk. Przyczyną tej porażki było złe dowodzenie oddziałami oraz rozbieżność zdań co do dalszego sposobu prowadzenia wojny. Doprowadziło to do poważnego kryzysu w łonie koalicji. W tym samym czasie Napoleon walczył ze słabnącą dyscypliną w swoich szeregach i brakiem zdalnych rekrutów.

Obie strony były zainteresowane przerwaniem działań wojennych i 4 czerwca 1813 roku podpisały w Pielaszkowicach zawieszenie broni obowiązujące do końca lipca.

„Przemowa generała Yorcka w Królewcu do stanów wschodniopruskich w dniu 5 lutego 1813 roku”. Obraz oryginalny - Otto Brausewettera, 1888.

„Ansprache des Generals Yorck an die Ostpreussischen Stände im Königsberg am 5. Februar 1813”. Original von Otto Brausewetter, 1888.

Ochotnicy przed królem Fryderykiem Wilhelmem III, Wrocław w marcu 1813 roku. Litografia kolorowana G. Bleibtreu, zbiory Pelnera

Freiwillige vor König Friedrich Wilhelm III. zu Breslau im März 1813. Kolorierte Lithographie von G. Bleibtreu. Sammlung Pelner.

„Do mego ludu”, gazeta Schlesische privilegierte Zeitung No. 34, sobota, 20 marca 1813 r.

„An mein Volk”, Schlesische privilegierte Zeitung No. 34, Sonnabend 20. März 1813

